

УДК 37.018.43:78-057.875(477)

DOI <https://doi.org/10.32782/ART/2025-3-1>

АНАЛІЗ СТАНУ СОЦІАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ МИСТЕЦЬКИХ КОЛЕДЖІВ У КОНТЕКСТІ КОНСТАТУВАЛЬНОГО ЕТАПУ ПЕДАГОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Ачкасова Оксана Вікторівна

кандидат економічних наук, доцент

Харківського національного економічного університету

імені Семена Кузнеця

ORCID ID: 0000-0001-7137-3996

e-mail: oksana.achkasova@hneu.net

Левандовський Михайло Юрійович

здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти

Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя

ORCID ID: 0009-0008-7917-5001

e-mail: miwadn@gmail.com

Метою статті є визначення стану сформованості соціальної компетентності студентів мистецьких коледжів на констатувальному етапі педагогічного експерименту. Соціальна компетентність розглядається як інтегративне утворення, що поєднує мотиваційно-ціннісні, когнітивні, поведінково-діяльнісні та рефлексивні компоненти, кожен із яких було представлено через систему критеріїв і показників.

Діагностичний інструментарій включав поєднання стандартизованих тестів, анкет, опитувальників і авторських методик, що дозволило отримати багатовимірне уявлення про досліджуваний феномен. Зокрема, для вивчення мотиваційно-ціннісного критерію застосовано анкету «Мотивація соціальної взаємодії» (адаптації за А. Мехрабіаном та Л. Божович), методику ціннісних орієнтацій М. Рокича, опитувальник емпатійності (І. Юсупов, адаптація Н. Бельської), а також ситуаційні завдання з етичними дилемами. Когнітивний критерій діагностувався за допомогою опитувальника соціальної компетентності А. Роттера, авторського тесту «Знання норм і правил професійної етики музиканта», завдань ситуаційного аналізу та блоку контрольних питань із соціології й психології. Для дослідження поведінково-діяльнісного компонента використано методику «КОС-2» (В. Синявський, В. Федоришин), авторську карту педагогічного спостереження та ситуаційні завдання, що дозволяли оцінити комунікативні вміння, гнучкість поведінки та здатність до розв'язання конфліктів. Рефлексивний компонент вивчався на основі модифікації методики визначення рівня рефлексивності (А. Карпов, В. Пономарьова), анкети самооцінювання соціальної активності (адаптація за Д. Големаном) і спеціально розроблених ситуаційних завдань.

Отримані результати засвідчили, що у студентів мистецьких коледжів переважає середній рівень сформованості соціальної компетентності (60–66% респондентів). Високий рівень зафіксовано лише у 14–21% студентів, причому найвищі показники виявлено у поведінково-діяльнісному компоненті (20,5%), що відображає відносно кращу готовність до групової роботи й комунікації. Найнижчі результати простежуються у рефлексивному компоненті (14,1%), що підтверджує слабкість умінь самокорекції, емоційної рефлексії та критичного самоаналізу. У когнітивному компоненті виявлено істотні прогалини у знаннях соціально-етичних норм, основ соціології й психології, а також у здатності прогнозувати соціальні ситуації. Мотиваційно-ціннісна сфера засвідчила наявність позитивних тенденцій – орієнтацію на гуманістичні цінності, емпатійність, готовність до взаємодопомоги, проте виявлено вибірковість у дотриманні етичних норм і нестійкість соціальної «Я-концепції».

Констатувальний етап дослідження дав змогу комплексно оцінити стан соціальної компетентності студентів мистецьких коледжів, окреслити її сильні та проблемні сторони, підтвердити статистичну однорідність контрольної та експериментальної груп і закласти діагностичну основу для формувального етапу педагогічного експерименту.

Ключові слова: соціальна компетентність, мистецькі коледжі, констатувальний етап, педагогічний експеримент, критерії та рівні сформованості, освітнє середовище.

© Ачкасова О. В., Левандовський М. Ю., 2025

Стаття поширюється на умовах ліцензії CC BY 4.0

ANALYSIS OF THE STATE OF SOCIAL COMPETENCE OF STUDENTS OF ART COLLEGES IN THE CONTEXT OF THE CONSTATATIVE STAGE OF PEDAGOGICAL RESEARCH

Oksana Achkasova

Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics

Mykhailo Levandovskyi

Nizhyn Mykola Gogol State University

The purpose of the article is to determine the state of social competence formation among students of art colleges at the ascertaining stage of a pedagogical experiment. Social competence is conceptualized as an integrative construct that combines motivational-value, cognitive, behavioral-activity, and reflexive components, each represented through a system of criteria and indicators.

The diagnostic toolkit included a combination of standardized tests, questionnaires, surveys, and author-developed methods, which allowed for a multidimensional understanding of the phenomenon under study. In particular, the motivational-value criterion was assessed using the «Motivation of Social Interaction» questionnaire (adapted by A. Mehrabian and L. Bozhovych), M. Rokeach's Value Survey, an empathy questionnaire (I. Yusupov, adapted by N. Bielska), as well as situational tasks with ethical dilemmas. The cognitive criterion was examined through A. Rotter's Social Competence Questionnaire, the author's test «Knowledge of Norms and Rules of Professional Ethics of a Musician», situational analysis tasks, and a block of control questions in sociology and psychology. The behavioral-activity component was studied using the «COS-2» methodology (V. Synyavskiy, V. Fedoryshyn), an author-developed pedagogical observation card, and situational tasks designed to evaluate communication skills, behavioral flexibility, and conflict-resolution abilities. The reflexive component was analyzed through a modified version of the reflexivity level determination method (A. Karpov, V. Ponomariova), a self-assessment questionnaire of social activity (adapted from D. Goleman), and specially designed situational tasks.

The results indicated that the majority of art college students demonstrate an average level of social competence formation (60–66% of respondents). A high level was observed in only 14–21% of students, with the strongest outcomes recorded in the behavioral-activity component (20.5%), reflecting relatively better readiness for teamwork and communication. The lowest results were observed in the reflexive component (14.1%), confirming weaknesses in self-correction, emotional reflection, and critical self-analysis. The cognitive component revealed substantial gaps in knowledge of social-ethical norms, basic sociology and psychology, and the ability to forecast social situations. The motivational-value sphere demonstrated positive tendencies, such as orientation toward humanistic values, empathy, and readiness for mutual support, though selective adherence to ethical norms and instability of the social self-concept were also recorded.

The ascertaining stage of the study made it possible to comprehensively evaluate the state of social competence among art college students, identify its strengths and weaknesses, confirm the statistical homogeneity of control and experimental groups, and establish the diagnostic foundation for the formative stage of the pedagogical experiment.

Key words: social competence, art colleges, ascertaining stage, pedagogical experiment, criteria and levels of formation, educational environment.

Постановка проблеми. Соціальна компетентність студентів мистецьких коледжів є необхідною умовою їхньої професійної та особистісної реалізації, адже саме вона забезпечує здатність майбутнього фахівця ефективно співпрацювати, брати на себе відповідальність, взаємодіяти у колективі та конструктивно долати конфліктні ситуації. Формування цієї компетентності відбувається у специфічному середовищі мистецької освіти, яке поєднує індивідуальну творчість та колективні форми діяльності – ансамблю, хорову, оркестрову. Таке середовище створює широкі можливості для розвитку комунікації, толерантності та командної взаємодії, проте водночас виявляє низку проблем, пов'язаних із пасивністю частини студентів, їхньою орієнтацією лише на художній

результат, труднощами у конструктивному діалозі та схильністю уникати відповідальності.

Сучасні суспільні трансформації та інтеграційні процеси посилюють значущість цієї проблеми, оскільки від майбутніх фахівців мистецької сфери вимагається здатність ефективно діяти в умовах колективної творчості, відкритої комунікації та дотримання соціально-професійних норм. Недостатня розвиненість соціальної компетентності у студентів призводить до труднощів у професійній адаптації, обмежує їхню конкурентоспроможність на ринку праці та знижує якість взаємодії в освітньо-творчому середовищі. Це підкреслює необхідність цілеспрямованого аналізу чинників, що впливають на формування соціальної компетентності, та розроблення педагогічних

умов, здатних стимулювати її розвиток. Особливої уваги потребує визначення рівнів сформованості соціальних умінь студентів, оскільки це дозволяє виявити сильні й слабкі сторони освітньо-творчого процесу та закласти підґрунтя для подальшого цілеспрямованого педагогічного впливу.

У цьому контексті особливого значення набуває констатувальний етап педагогічного експерименту, який дає змогу виявити вихідний рівень соціальної компетентності студентів, розкрити специфіку прояву її ключових компонентів – мотиваційно-ціннісного, когнітивного, поведінково-діяльнісного та рефлексивного – і визначити умови освітнього середовища, що сприяють або, навпаки, гальмують цей процес. Отримані результати стають науково обґрунтованою базою для розроблення педагогічних умов і технологій, здатних цілеспрямовано підвищити рівень соціальної компетентності студентів мистецьких коледжів, що робить дослідження важливим як для розвитку педагогічної науки, так і для практики мистецької освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

У науковому дискурсі останніх років простежується зростаючий інтерес до проблеми соціальної компетентності студентської молоді, зокрема в умовах мистецької освіти. Дослідження вітчизняних і зарубіжних авторів доводять, що соціальна компетентність є багаторівневим утворенням, яке інтегрує когнітивний, мотиваційно-ціннісний, поведінково-діяльнісний та рефлексивний компоненти. У працях українських науковців акцентовано увагу на її структурі, критеріях та умовах розвитку. Так, у дослідженнях О. В. Варанкіної соціальна компетентність розглядається як ключова характеристика особистості, що визначає здатність до ефективної комунікації, співпраці та соціально відповідальної поведінки. О. В. Варецька у своїх монографічних і статейних працях довела важливість педагогічних умов і методичного забезпечення формування соціальної компетентності у процесі професійної підготовки майбутніх педагогів, виокремивши специфіку її розвитку в контексті післядипломної освіти.

Значна увага у сучасних дослідженнях приділяється психологічним аспектам формування соціальної компетентності. У публікаціях С. М. Вдович та Л. Н. Зельман розглянуто комунікативну толерантність як передумову соціально-успішної взаємодії студентів, тоді як праці В. П. Кутішенка та С. О. Ставицької підкреслюють значення рефлексії як метаздібності, що забезпечує цілісність особистісного розвитку й здатність до конструктивного спілкування. Дослідження О. В. Петрунько та О. П. Саннікової підтверджують вплив ціннісних орієнтацій і мотивації афіліації на характер соціальної активності студентської молоді. Таким чином, у науковому полі утверджується розуміння

того, що соціальна компетентність не може бути зведена лише до сукупності знань або вмінь, а формується у взаємодії мотиваційних, емоційних і діяльнісних характеристик.

Важливим напрямом сучасних досліджень стає вивчення можливостей мистецької освіти як середовища формування соціальної компетентності. У колективних формах музично-творчої діяльності (ансамблевій, хоровій, оркестровій) закладено потенціал розвитку комунікативних навичок, організаторських здібностей та відповідальності, проте водночас науковці констатують поширеність суперечливих тенденцій — орієнтацію студентів лише на художній результат, конкуренцію та індивідуалізм, що знижує ефективність формування соціальних навичок. Дослідження зарубіжних авторів (Farrington et al., 2019; Mao, Ling, 2025) підтверджують, що участь у мистецьких практиках сприяє розвитку соціально-емоційних умінь, емпатії та рефлексії, особливо у поєднанні з педагогічними стратегіями, орієнтованими на співпрацю й критичне осмислення досвіду.

Водночас, незважаючи на наявність ґрунтовних теоретичних і прикладних розвідок, проблему формування соціальної компетентності студентів мистецьких коледжів розроблено недостатньо. У більшості праць увагу зосереджено на загальноосвітньому контексті або окремих аспектах соціалізації й комунікації, тоді як комплексних емпіричних досліджень, що враховують усі структурні компоненти компетентності та дають цілісне уявлення про її стан у студентів мистецьких закладів, бракує.

Метою статті є комплексний аналіз стану сформованості соціальної компетентності студентів мистецьких коледжів на констатувальному етапі педагогічного експерименту.

Виклад основного матеріалу. У ході проведення констатувального експерименту було вивчено теоретичні та методичні засади соціальної компетентності студентів мистецьких коледжів, визначено критерії та показники її сформованості: мотиваційно-ціннісний, когнітивний, поведінково-діяльнісний та рефлексивно-оцінний.

Мотиваційно-ціннісний критерій відображав готовність студентів до колективної взаємодії, орієнтацію на моральні та гуманістичні цінності, здатність до емпатії та соціальної підтримки. Його показниками виступали спрямованість на співпрацю у навчально-творчому процесі, схильність до взаємодопомоги, вираженість моральних орієнтацій, готовність дотримуватися етичних норм професійної діяльності.

Когнітивний критерій характеризував рівень знань і розуміння соціальних ролей та функцій у творчому колективі, морально-етичних приписів та основ професійної етики музиканта. Серед показників – знання соціальних статусів і очікувань,

уміння аналізувати соціальні ситуації та прогнозувати поведінку інших, орієнтація у типових стратегіях міжособистісної взаємодії, обізнаність з основами соціології та психології.

Поведінково-діяльнісний критерій розкривав практичну здатність студентів реалізовувати соціальну активність у процесі музично-освітньої діяльності. Його показниками були рівень розвитку комунікативних та організаторських умінь, уміння працювати в ансамблевих і хорових колективах, дотримання норм етикету, гнучкість поведінки у змінних ситуаціях, здатність конструктивно вирішувати конфлікти та підтримувати соціально значущі ініціативи.

Рефлексивно-оцінний критерій засвідчував рівень самосвідомості та здатності студентів до аналізу власної поведінки й соціальних дій. Його показниками визначено уміння оцінювати власну соціальну активність, усвідомлювати емоційний стан, коригувати власні дії відповідно до результатів взаємодії, прагнення до самовдосконалення, здатність встановлювати причинно-наслідкові зв'язки у соціальних процесах та відкритість до конструктивного зворотного зв'язку.

Мета констатувального етапу експерименту полягала у визначенні фактичного рівня сформованості соціальної компетентності студентів мистецьких коледжів, з'ясуванні сильних і слабких сторін її структурних компонентів, а також виявленні чинників освітнього середовища, що впливають на динаміку розвитку цього феномену.

В основу первинного діагностування було покладено розроблену методику оцінювання рівнів сформованості соціальної компетентності студентів мистецьких закладів освіти (високого, середнього та низького). Методичний інструментарій складався з апробованих у психологічних та педагогічних дослідженнях методик, серед яких: анкета «Мотивація соціальної взаємодії» (адаптація за А. Мехрабіаном та Л. Божович), методика ціннісних орієнтацій М. Рокича, опитувальник соціальної компетентності А. Роттера, авторський тест «Знання норм і правил професійної етики музиканта», методика «КОС-2» (В. Синявський, В. Федоришин), карта педагогічного спостереження, модифікація методики визначення рівня рефлексивності (А. Карпов, В. Пономарьова), анкета самооцінювання соціальної активності (D. Goleman).

Запропонований комплекс діагностичних засобів дозволив отримати багатовимірну картину проявів соціальної компетентності, інтегрувати кількісні й якісні показники та здійснити порівняльний аналіз результатів у контрольних та експериментальних групах.

У діагностуванні брали участь 286 студентів I–II курсів спеціальностей «Музичне мистецтво» та «Хорове диригування» Харківського

музичного фахового коледжу імені Б. М. Лятошинського та Харківського музичного училища імені І. П. Котляревського. До експериментальної групи увійшли 144 студенти, до контрольної – 142. Констатувальний зріз здійснювався протягом 2022–2024 навчальних років і охоплював застосування комплексу методик для діагностики рівнів сформованості соціальної компетентності за мотиваційно-ціннісним, когнітивним, поведінково-діяльнісним та рефлексивним критеріями.

Застосування означених методик дало змогу отримати кількісні та якісні показники проявів соціальної компетентності, що відображають реальний стан її сформованості у студентів мистецьких коледжів і дозволяють простежити відмінності між контрольною та експериментальною вибірками.

Результати діагностування соціальної компетентності студентів мистецьких коледжів показали, що за мотиваційно-ціннісним критерієм у більшості респондентів домінують орієнтація на співпрацю, взаємопідтримку та гуманістичні цінності. Так, у контрольних групах стійку готовність до колективної взаємодії продемонстрували 42% студентів, тоді як в експериментальних – 55%. Водночас у контрольних групах зафіксовано більшу частку респондентів із низькою схильністю до співпраці (19% проти 9% в експериментальних), що свідчить про потребу у цілеспрямованому педагогічному впливі.

Аналіз когнітивного критерію засвідчив, що знання соціальних ролей і статусів чітко виявили 41% студентів контрольних груп і 52% експериментальних. Водночас наявні суттєві прогалини у сфері морально-етичних знань: лише 28% студентів контрольних та 36% експериментальних змогли правильно застосувати етичні норми у змодельованих ситуаціях.

За поведінково-діялісним критерієм високий рівень комунікативних та організаторських умінь продемонстрували 37% студентів контрольних і 49% експериментальних груп. Водночас найбільш проблемною сферою виявилася здатність до конструктивного розв'язання конфліктів: у контрольних групах – 21%, у експериментальних – 33%.

Рефлексивний критерій засвідчив найнижчі показники серед усіх компонентів соціальної компетентності: лише 27% студентів контрольних і 36% експериментальних груп продемонстрували здатність адекватно оцінювати власну соціальну поведінку. Хоча прагнення до самовдосконалення й відкритість до зворотного зв'язку проявилися сильніше (34–43% і 37–46% відповідно), все ж таки значна частка респондентів залишається на середньому та низькому рівнях.

Діагностування рівнів сформованості соціальної компетентності студентів мистецьких коледжів за чотирма критеріями – мотиваційно-

ціннісним, когнітивним, поведінково-діяльним та рефлексивним – засвідчило наявність суттєвих відмінностей між їхніми компонентами. Найвищі показники продемонструвала поведінково-діяльна складова (високий рівень – 49%, середній – 41%, низький – 10%), що відображає готовність значної частини студентів до комунікації, співпраці та організованої діяльності в колективі. Порівняно високими виявилися й результати мотиваційно-ціннісного критерію (високий рівень – 55%, середній – 36%, низький – 9%), що свідчить про наявність гуманістичних орієнтацій і прагнення до співпраці.

Натомість когнітивний компонент зафіксував нижчі показники: лише 52% студентів перебувають на високому рівні, тоді як 40% – на середньому і 8% – на низькому. Це демонструє обмеженість знань у сфері соціальних ролей і норм, а також недостатню обізнаність із питаннями професійної етики. Найслабшою складовою виявився рефлексивний критерій: високий рівень зафіксовано лише у 36% студентів, тоді як 42% показали середні результати, а 22% – низькі.

Результати констатувального зрізу дали змогу встановити вихідний стан сформованості соціальної компетентності студентів музичних коледжів за чотирма критеріями. В усіх випадках переважає середній рівень (від 60 до 66%), що свідчить про наявність у студентів базових уявлень та умінь у сфері соціальної взаємодії, але водночас про відсутність достатньої глибини й стабільності цих характеристик. Найвищі показники високого рівня виявлено за поведінково-діяльним критерієм (20,5%), що підтверджує відносно кращу підготовленість до групової роботи, комунікації та організації спільної діяльності. Водночас рефлексивний критерій виявився найпроблемнішим: лише 14,1% студентів продемонстрували високий рівень, а понад п'ята частина перебуває на низькому рівні, що вказує на обмеженість здатності до самокорекції та аналізу власної соціальної поведінки.

Особливої уваги потребує когнітивний компонент: хоча більшість студентів перебуває на середньому рівні (66,4%), лише 15,7% досягли високого рівня, тоді як майже 18% залишаються на низькому. Це свідчить про недостатнє засвоєння знань із соціології, психології та професій-

ної етики, а також про потребу у спеціальних педагогічних заходах щодо зміцнення знанневого підґрунтя соціальної компетентності. Мотиваційно-ціннісний критерій продемонстрував більш збалансовану картину: 18,6% студентів мають високий рівень ціннісних орієнтацій, проте значна частка респондентів (16,9%) перебуває на низькому рівні, що виявляє певну нестійкість мотиваційної сфери.

Узагальнені кількісні дані діагностики рівнів соціальної компетентності студентів музичних коледжів представлено в табл. 1

Узагальнено отримані дані дозволяють зробити висновок, що студенти музичних коледжів характеризуються переважно середнім рівнем соціальної компетентності з відносно сильнішими позиціями у сфері поведінково-діяльних умінь і мотиваційно-ціннісних орієнтацій та з помітними проблемами у когнітивній і рефлексивній складових.

Отримані результати дозволили сформулювати цілісну картину стану соціальної компетентності студентів мистецьких коледжів та виявити як наявні позитивні тенденції, так і проблемні зони, що потребують подальшого педагогічного опрацювання.

Для системного представлення результатів діагностики проявів соціальної компетентності студентів за визначеними критеріями було укладено узагальнену таблицю, яка відображає як сильні сторони, так і проблемні зони розвитку цього феномену (табл. 2).

Отримані дані засвідчують, що соціальна компетентність студентів музичних коледжів має суперечливий характер: поруч із позитивними проявами у межах мотиваційно-ціннісного та поведінково-діяльного компонентів зберігаються суттєві недоліки у когнітивній та рефлексивній сферах.

Найбільш сприятлива ситуація простежується у мотиваційно-ціннісному компоненті, де значна частина студентів продемонструвала орієнтацію на гуманістичні цінності, готовність до співпраці, прояви емпатії та позитивну соціальну «Я-концепцію». Проте водночас виявлено певну нестійкість у дотриманні етичних норм і схильність частини респондентів орієнтуватися переважно на індивідуалістичні цінності, що знижує загальний рівень соціальної взаємодії.

Таблиця 1

Результати констатувального зрізу щодо рівнів сформованості соціальної компетентності студентів музичних коледжів

Критерій	Високий	Середній	Низький
Мотиваційно-ціннісний	84 студенти (18,6 %)	292 студенти (64,5 %)	77 студентів (16,9 %)
Когнітивний	71 студент (15,7 %)	301 студент (66,4 %)	82 студенти (17,9 %)
Поведінково-діяльним	93 студенти (20,5 %)	276 студентів (60,9 %)	84 студенти (18,6 %)
Рефлексивний	64 студенти (14,1 %)	298 студентів (65,6 %)	92 студенти (20,3 %)

Таблиця 2

Узагальнення результатів аналізу за критеріями сформованості соціальної компетентності студентів музичних коледжів

Компонент	Сильні сторони	Проблемні зони
Мотиваційно-ціннісний	Висока готовність до співпраці у значної частки студентів; орієнтація на моральні та гуманістичні цінності; прояви емпатії; позитивна соціальна «Я-концепція»; прагнення допомагати іншим.	Недостатня готовність послідовно дотримуватися етичних норм; частина студентів орієнтується переважно на індивідуалістичні цінності (особистий успіх, кар'єра).
Когнітивний	Розуміння соціальних ролей і функцій у творчих колективах; здатність ідентифікувати очікування інших; уміння аналізувати окремі соціальні ситуації.	Обмежене знання професійної етики; слабка сформованість навичок соціального прогнозування; недостатнє уявлення про типові міжособистісні взаємодії; фрагментарність знань з основ соціології та психології.
Поведінково-діяльнісний	Уміння працювати в групі; базові вербальні та невербальні навички комунікації; прояви соціальної активності; у експериментальних групах – краща гнучкість поведінки й самоконтроль.	Недостатня готовність до конструктивного розв'язання конфліктів; нестійкість у дотриманні етикету; наявність пасивності або лише ситуативної активності у колективній діяльності.
Рефлексивний	Прагнення до самовдосконалення; відкритість до зворотного зв'язку; у частини студентів – здатність адекватно оцінювати власну поведінку.	Низький рівень усвідомлення емоційних станів; слабка здатність до самокорекції; ситуативність проявів рефлексії; недостатній розвиток уміння встановлювати причинно-наслідкові зв'язки у соціальних діях.

Когнітивний компонент продемонстрував лише часткову сформованість: студенти загалом орієнтуються у соціальних ролях і здатні аналізувати окремі ситуації, проте мають недостатнє знання з етики, соціології та психології, що обмежує їх уміння соціального прогнозування й адекватного моделювання міжособистісних взаємодій.

Сильнішою виявилася поведінково-діялісна сфера, де студенти продемонстрували навички роботи в групі, базові комунікативні вміння, соціальну активність, а у експериментальних групах – вищу гнучкість поведінки й самоконтроль. Водночас виявлено недостатню готовність до конструктивного розв'язання конфліктів, що ускладнює ефективність групової діяльності.

Найпроблемнішим виявився рефлексивний компонент: попри прагнення до самовдосконалення та відкритість до зворотного зв'язку, значна частина студентів характеризується низьким рівнем усвідомлення власних емоційних станів і слабкою здатністю до самокорекції. Недостатньо розвинені також уміння встановлювати причинно-наслідкові зв'язки у соціальних діях, що обмежує можливості конструктивного саморозвитку.

Для визначення вихідного стану сформованості соціальної компетентності студентів музичних коледжів проведено констатувальний зріз у контрольних та експериментальних групах. У всіх критеріях зафіксовано домінування середнього рівня, що охоплює понад 60% респондентів. Високі показники коливалися в межах 13–18%, тоді як низькі – 19–21%, із незначними розбіжностями між групами.

Найвищі результати високого рівня спостерігалися у поведінково-діялісному компоненті (близько 18%), найнижчі – у рефлексивному (приблизно 14%).

Отримані дані свідчать, що студенти обох груп характеризуються переважно середнім рівнем розвитку соціальної компетентності: вони мають базові знання, уміння та мотиваційні орієнтації, однак їх прояви залишаються нестійкими й недостатньо системними. Це підтверджує потребу у формуальному експерименті, спрямованому на подолання виявлених проблем і підвищення загального рівня соціальної компетентності.

Для визначення вихідного стану соціальної компетентності студентів музичних коледжів було проведено констатувальний зріз у контрольних та експериментальних групах. У всіх критеріях простежується домінування середнього рівня (понад 60% респондентів), високі показники становлять у середньому 13–18%, низькі – 19–21%, що вказує на загальну однорідність вибірок. Найбільш розвиненим виявився поведінково-діялісний компонент (близько 18% високого рівня), тоді як найнижчі результати зафіксовано у рефлексивному (приблизно 14%).

Отримані результати свідчать, що студенти обох груп переважно перебувають на середньому рівні розвитку соціальної компетентності: вони володіють базовими знаннями, уміннями й мотиваційними орієнтаціями, однак їх прояви не відзначаються стійкістю і системністю. Це обґрунтовує необхідність формуального етапу дослідження, спрямо-

ваного на усунення виявлених недоліків та підвищення загального рівня соціальної компетентності.

Висновки. Системна діагностика дозволила окреслити фактичний рівень розвитку соціальної компетентності студентів. Встановлено, що когнітивний компонент перебуває переважно на середньому рівні з наявними прогалинами у знаннях з професійної етики, соціології та психології. Мотиваційно-ціннісний компонент характеризується готовністю до співпраці, емпатійністю та орієнтацією на гуманістичні цінності, проте у частини студентів простежується нестійка «Я-концепція» та вибіркове дотримання етичних норм. Поведінково-діяльнісний компонент виявився відносно сильнішим завдяки кращим комунікативним умінням, навичкам групової роботи, самоконтролю та дотриманню етикету, однак слабким залишається

конструктивне розв'язання конфліктів. Найбільш проблемним виявився рефлексивний компонент: у студентів обмежені можливості самокорекції та емоційної рефлексії, хоча простежується позитивна динаміка у прагненні до самовдосконалення та відкритості до зворотного зв'язку.

Інтегральний розподіл рівнів за всіма критеріями показав домінування середнього рівня (60–66%), відносно невелику частку високого (14–21%) та помітну частку низького, особливо в когнітивному й рефлексивному вимірах. Отримані результати дозволили виокремити як сильні сторони (мотивація до співпраці, комунікація, соціальна активність), так і проблемні зони (етичні знання, рефлексивність, навички конструктивного вирішення конфліктів), що визначає напрями подальшого формувального впливу.

Література:

1. Варанкіна О. В. (2019). Соціальна компетентність: сутність, структура, функції. Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді, 23(1), 243–251.
2. Варецька О. В. (2015). Розвиток соціальної компетентності вчителя початкової школи у системі післядипломної педагогічної освіти : монографія. Запоріжжя : Кругозір, 2015. 532 с.
3. Вдович С. М., & Зельман Л. Н. (2024). Формування комунікативної толерантності майбутніх психологів у закладі вищої освіти. *Перспективи та інновації науки*, 1, 68–81. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/prainnsc_2024_1_8
4. Кутішенко В. П., & Ставицька С. О. (2020). Рефлексія як метаздібність до вибудовування цілісності життя та успішності спілкування майбутніх фахівців. *Збірник наукових праць Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України*. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/29516/1/V_Kutichenko_S_Stavytska_APP_6_IL.pdf
5. Петрунько О. В. (2014). Дослідження ціннісних орієнтацій студентської молоді: застосування методики М. Рокича. *Психологія і суспільство*, 1, 113–120.
6. Саннікова О. П. (2018). Дослідження мотивації афіліації у студентської молоді. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 12: Психологічні науки*, 8(51), 72–80.
7. Farrington C., Maurer J., & McBride M. (2019). Arts Education and Social-Emotional Learning Outcomes among K-12 Students: Developing a Theory of Action. Chicago: UChicago Consortium on School Research. URL: <https://consortium.uchicago.edu/sites/default/files/2019-05/Arts%20Education%20and%20Social-Emotional-June2019-Consortium%20and%20Ingenuity.pdf>
8. Mao Y., & Ling J. (2025). Virtual reality technology in art and design education: enhancing spatial perception and creativity. *International Journal of Art & Design Education*, 44(1), 112–126.
9. Stratan-Artyshkova K. (2023). Artistic culture formation in higher art education. *Amazonia Investiga*, 12(58), 220–229. <https://doi.org/10.34069/AI/2023.58.10>
10. Solovei L., Hotsalyuk L., Pylypiv V., & Kuzmenko A. (2025). Art education and student socialization in multicultural classrooms. *Rotura: Revista de Comunicación, Cultura y Artes*, 5(2), 65–76.
11. Grosz M. P., et al. (2021). Arts Education and Personality Development: A Review of Empirical Literature. *Frontiers in Psychology*, 12, 627470. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.627470>
12. Art education as a culture ambassador of Ukraine's formation space. (2024). ResearchGate. URL: https://www.researchgate.net/publication/381062034_Art_education_as_a_culture_ambassador_of_Ukraine%27s_formation_space

References:

1. Varankina, O. V. (2019). Sotsialna kompetentnist: sutnist, struktura, funktsii [Social competence: Essence, structure, functions]. *Teoretyko-metodychni problemy vykhovannia ditei ta uchnivskoi molodi*, 23(1), 243–251. [in Ukrainian].
2. Varetska, O. V. (2015). *Rozvytok sotsialnoi kompetentnosti vchytelia pochatkovoї shkoly u systemi pisliadyploṃnoi pedahohichnoi osvity: Monohrafiia* [Developing primary school teachers' social competence in the system of in-service pedagogical education: Monograph]. Zaporizhzhia: Kruhozir. 532 p. [in Ukrainian].
3. Vdovych, S. M., & Zelman, L. N. (2024). Formuvannia komunikatyvnoi tolerantnosti maibutnikh psykhologiv u zakladi vyshchoi osvity [Developing communicative tolerance of prospective psychologists in higher education]. *Perspektyvy ta innovatsii nauky*, 1, 68–81. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/prainnsc_2024_1_8 [in Ukrainian].
4. Kutishenko, V. P., & Stavytska, S. O. (2020). Refleksiiia yak metazdibnist do vybudovuvannia tsilisnosti zhyttia ta uspishnosti spilkuvannia maibutnikh fakhivtsiv [Reflection as a meta-ability for building life integrity and successful communication of future professionals]. *Zbirnyk naukovykh prats Instytutu psykhologii imeni H. S. Kostiuka*

- NAPN Ukrainy. Retrieved from https://elibrary.kubg.edu.ua/29516/1/V_Kutichenko_S_Stavytska_APP_6_IL.pdf [in Ukrainian].
5. Petrunko, O. V. (2014). Doslidzhennia tsinnisnykh oriientsii studentskoi molodi: zastosuvannia metodyky M. Rokycha [Studying students' value orientations: Applying M. Rokeach's method]. *Psychology and Society*, 1, 113–120. [in Ukrainian].
 6. Sannikova, O. P. (2018). Doslidzhennia motyvatsii afiliatsii u studentskoi molodi [Affiliation motivation in student youth]. *Naukovyi chasopys NPU imeni M. P. Drahomanova. Seriia 12: Psykholohichni nauky*, 8(51), 72–80. [in Ukrainian].
 7. Farrington, C., Maurer, J., & McBride, M. (2019). *Arts Education and Social-Emotional Learning Outcomes among K-12 Students: Developing a Theory of Action*. Chicago: UChicago Consortium on School Research. Retrieved from <https://consortium.uchicago.edu/sites/default/files/2019-05/Arts%20Education%20and%20Social-Emotional-June2019-Consortium%20and%20Ingenuity.pdf>
 8. Mao, Y., & Ling, J. (2025). Virtual reality technology in art and design education: Enhancing spatial perception and creativity. *International Journal of Art & Design Education*, 44(1), 112–126.
 9. Stratan-Artyshkova, K. (2023). Artistic culture formation in higher art education. *Amazonia Investiga*, 12(58), 220–229. <https://doi.org/10.34069/AI/2023.58.10>
 10. Solovei, L., Hotsalyuk, L., Pylypiv, V., & Kuzmenko, A. (2025). Art education and student socialization in multicultural classrooms. *Rotura: Revista de Comunicación, Cultura y Artes*, 5(2), 65–76.
 11. Grosz, M. P., et al. (2021). Arts education and personality development: A review of empirical literature. *Frontiers in Psychology*, 12, 627470. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.627470>
 12. Art education as a culture ambassador of Ukraine's formation space. (2024). *ResearchGate*. Retrieved from https://www.researchgate.net/publication/381062034_Art_education_as_a_culture_ambassador_of_Ukraine%27s_formation_space

Надійшла у редакцію: 29.09.2025

Прийнято: 16.10.2025

Опубліковано: 24.11.2025